

SIIPIRIKKO 1/89

Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys r.y.

Julkaisija: Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys r.y.

Puheenjohtaja: Juha Miettinen Patotie 5 D 4 80160 Joensuu
puh 821133

Varapuheenjohtaja: Jouko Tiussa Ensonkatu 8 80200 Joensuu
puh 35849

Sihteeri: Rauno Nivanaho Sihtalantie 21 B 2 80150 Joensuu
puh 123440

Rahastonhoitaja: Olli Virmajoki 82180 Huhtilampi puh koti 79418
työ 201337

Muut hallituksen jäsenet: Mikko Hiltunen Sirmi 82220 Niittytahti
puh 871458, Kimmo Koskela Iiksenvaara 80260 Joensuu puh 33397,
Jukka Matero Kaislakatu 10 B 15 80130 Joensuu, Rauni Piironen
Suvikatu 11 80200 Joensuu puh 32328

Lehden toimituskunta: Harri Kontkanen (vastaava toimittaja), Juhani
Hyttinen

Tilausasiat: Lehti ilmestyy 4 kertaa vuodessa. Jaetaan jäsenille
jäsenmaksua vastaan. Jäsenmaksun suuruus v. 1989 on 45 mk (opis-
kelijat, alle 25 v. 33 mk, perhejäsenmaksu 10 mk). Siipirikon ti-
lausmaksu v. 1989 45 mk. Irtonumerot vuosikertaan 1981 asti 4 mk
(juhlanumero 15 mk), vuosikerrat 1982- 5 mk + postituskulut.
Yhdistyksen tili SYP Joensuu 201620 - 337216/Pohjois-Karjalan
Lintutieteellinen Yhdistys r.y./PL 119 80101 Joensuu.

Kansi Liro (Valokuvannut Hannu Eskonen)

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu
Pöllöjen pesintä Pohjois-Karjalassa 1988: Hannu Lehtoranta	3
ARK-lista remonttiin - uusi harvinaisuuskatsaus syntyi: Mauri Leivo	11
Yölaulajat 1988 Pohjois-Karjalassa: Markku Halonen	13
Haaste	15
Vol 1988	16

★ = Valtakunnallisen (Suomen lintutieteellisen yhdistyksen) rari-
teettikomitean tarkastama ja hyväksymä havainto.
☆ = Alueellisen rariteettikomitean tarkastama ja hyväksymä havainto.

PÖLLÖJEN PESINTÄ POHJOIS-KARJALASSA 1988

Hannu Lehtoranta

Vuosi 1988 oli Pohjois-Karjalan lintutieteellisen yhdistyksen pöllö-
tutkimuksen 16. tutkimusvuosi. Havaintonsa palautti 28 harrastajaa
(v.-87 36). Lisäksi lomakkeilta löytyi noin 15 muun henkilön nimet.
Kahden edellisen vuoden tavoin on aineistoa täydennetty lintuatlakseen
ilmoitetuilla havainnoilla.

Kiitoksen ansaitsevat pöllölomakkeen palauttajat olivat (suluissa tar-
kastettujen pönttöjen ja isojen luonnonkolojen määrä):
Ahola Pentti (11), Alanan Markku, Halonen Markku (45), Holmström Heik-
ki (1), JUUAN LINTUHARRASTAJAT (159): (Halonen Jari ja Henna, Kirja-
vainen Harri ja Räsänen Anne, Lehtoranta Jouni ja Jukka, Lehtoranta
Hannu ja Ailla, Juvaste Risto (4), Järvinen Paavo ja Parkkonen Alpo
(46), Karttunen Lauri, Kontkanen Harri (12), Korhonen Veikko (62),
Koskela Kimmo (98), Kämäräinen Harri (19), Lappi Esko (24), Miettinen
Juha (200), Parviainen Ari, Pusa Veli (34), Sauso Risto, Sihvonen
Markku (19), Suomalainen Juha (78), Tanskanen Ari (14) ja Vainikka
Olavi (5).

Tutkimustehokkuus:

Tarkastetuksi ilmoitettiin 705 pöllönpönttöä, mikä on lähes sama määrä
kuin vuonna 1987 (706). Isoja luonnonkoloja tutkittiin 143 kpl ja var-
puspöllölle sopivia pieniä tikankoloja 235 kpl.
Telkälle asetetut pöntöt ovat kolopulaa poteville pöllöille nykyisin
tärkeitä pesäpaikkoja. Telkänpönttöjä ilmoitettiin tarkastetuksi yli
250 kuten edellisenä vuonnakin.
Vanhoja variksen ja harakan pesiä oli tarkastettu 258 kpl (v.-87
n.300) ja isoja risupesäitä n.250 (v.-87 265).
Pöllöjen ääntelyn seuranta oli edellisvuoden ennätyslukuja laimeampaa.
Kuuntelukilometrejä kertyi 1735 km ja pysähdyksiä 796 pisteessä (v.-87
2853 km/1404).
Edellä esitetyn perusteella tutkimustehokkuutta voidaan pitää edellis-
ten vuosien tasoisena. Kuntakohtainen tutkimustehokkuus selviää taulu-
kosta 1. Entiset hyvät kunnat säilyttivät asemansa ja tutkimuksen sur-
keimpina esimerkkeinä pysyivät Outokumpu ja Värtsilä, joissa ei pönttö-
jä katseltu eikä ääntelyä kuunneltu.

Ravintotilanne:

Myyriä esiintymisen painopiste oli läänin pohjoisosissa. Selvä esiin-
tymiskeskus oli taas Juuassa, jossa koettiin pahimmat myyrätuhot muu-
tamaan vuosikymmenen. Keväällä paljastui runsaasti tuhoja puutarhois-
sa, ja metsissä täydennys- ja uusintaistutuksia tarvittiin kymmenillä
hehtaareilla. Eniten myyriä näytti olleen Juuan itäosissa eli Pielisen
rantamalla. Tuhojen perusteella valtalaji oli metsämyyrä. Metsäso-
pulia esiintyi myös tavallista runsaammin. Syyskesällä lajin jälkiä näkyi
yleisesti vanhoissa kuusikoissa.
Huonointa myyräaluetta olivat läänin eteläisimmät osat. Keski-
osassa läänin tilanne oli vaihteleva: Kontiolahdella myyriä oli melko run-
saasti, mutta Rääkkylän, Pyhäselän ja Enon tienoilla niukasti. Ilomant-
sin ja Lieksan hiiri- ja lapinpöllöhavainnot antavat viitteitä siitä,
että ko. alueilla myyriä on esiintynyt melko paljon.
Vesimyyriä esiintymisestä ei muodostunut selkeää kuvaa.

Pesinnästä:

Vuoden 1988 voi luokitella v.1973 alkaneen tutkimusjakson neljänneksi parhaimmaksi. Kokemus on osoittanut, että myyrähuipun osuessa läänin pohjoisosiin, ei yleensä päästä aivan ennätyslukuihin läänitasolla. Pääosin tämä näyttää johtuvan siitä, että sarvipöllöt eivät pohjoisosiin huipuissa esiinny yhtä runsaana kuin eteläosien huipuissa. Reviirejä ilmoitettiin yhteensä 289, joilta varmistettiin 146 varmaa pöllöpesintää (v.-87 455/209). Lajien välinen runsausjärjestys oli helmipöllö, viirupöllö, sarvipöllö, lehtopöllö, hiiripöllö, lapinpöllö, varpuspöllö, huuhkaja ja suopöllö. Lajikohtainen yhteenveto on esitetty jäljempänä. Pesintätulosta kuvaavat tunnuksat on edellisen vuoden tapaan esitetty taulukossa 2.

Taulukko 2. Pöllöjen pesintää ja pesintätulosta kuvaavat arvot Pohjois-Karjalassa v.1988. Suluissa havaintojen määrä.

	Huuhkaja	Lehtopöllö	Lapinpöllö	Viirupöllö	Sarvipöllö	Hiiripöllö	Helmipöllö
Munamäärä		4,57 (n=7)	3,25 (n=4)	2,91 (n=22)	3,00 (n=1)		5,63 (n=41)
Kuoriutuneita poikasia		4,42 (n=7)	2,67 (n=3)	2,69 (n=16)	3,50 (n=2)		5,32 (n=25)
Rengastusikäisiä poikasia	2,00 (n=2)	4,25 (n=8)	2,00 (n=3)	2,50 (n=22)	3,66 (n=3)	6,00 (n=1)	4,50 (n=30)
Lentopoikasia	1,50 (n=2)	4,25 (n=8)	2,00 (n=3)		3,85 (n=7)	4,50 (n=2)	
Tuhoutuneita kpl M=munav. P=poikasv.		1M	1M 1P	7M			22M 2P
Poikasia/aloitettu pesintä(=al.muninta)	1,50 (n=2)	3,78 (n=9)	1,20 (n=5)	1,90 (n=29)	3,85 (n=7)	4,50 (n=2)	2,50 (n=54)

Lajikohtainen katsaus pöllöjen pesintään vuonna 1988:

Helmipöllö: Helmipöllön pesintä keskittyi läänin keski- ja pohjoisosiin. Eniten pesintöjä varmistettiin Juuasta ja Kontiolahdelta. Tutkimustehokkuuden puutteet huomioiden voidaan arvioida helmipöllöjä esiintyneen melko runsaasti myös Lieksan, Iiomantsin, Nurmeksien ja Valtimon alueilla. Pesiminen läänin eteläosissa oli yksittäistä. Kaikkiaan helmipöllöreviirejä todettiin 154, joista pesintä varmistettiin 71 tapauksessa (v.-87 273/90). Pesimätulos jäi melko huonoksi (taulukko 2). Epäonnistuneita pesintöjä havaittiin peräti 24, mikä on 35 % aloitetuista pesinnöistä (v.-87 13 kpl/14 %). Tuhoutumisista 22 tapahtui munavaiheessa ja vain 2 poikasvaiheessa. Valtaosa tuhoutumisista ajoittui huhtikuun lopulle. Vahvat kävelyn kestävät hankikelit alkoivat 19.4. ja jatkuivat 29.4. saakka. Voidaan vahvasti epäillä, että vahva hanki teki helmipöllökoiraiden saalistuksen niin vaikeaksi, että pesinnät keskeytyivät. Myyräkannat eivät suinkaan romahtaneet, sillä vaikeasta jaksosta selviytyneet pesinnät tuottivat hyvin poikasia. Poikastuotto 4,50 poikasta poikuetta kohden laskettuna oli selvästi edellisvuotta parempi (v.-87 3,86).

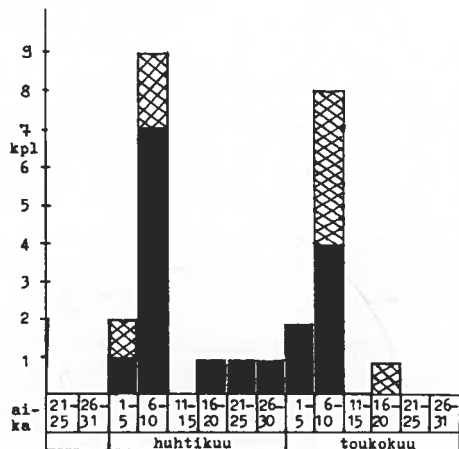
Ainakin kahdessa tapauksessa pesätuhon aiheuttajana oli näätä. Poikasten siipimitoista tai muista tarkemmista tiedoista määritetyt

Juuassa pöllön ravintoa oli runsaasti. Kuvassa vaivaishiiriä (Valok. Hannu Eskonen)

Taulukko 1. Pohjois-Karjalassa v.1988 tarkastettujen pönttöjen + luonnonkolojen määrät kunnittain sekä pöllönkuunteluretket. Selitykset: VP = viirupöllö (pöntöt luonnonkolot), LP = lehtopöllö, HP = helmipöllö, HiP = hiiripöllö, VaP = varpuspöllö, TP = telkänpönttö (joita ei ole huomioitu yhteensä sarakkeeseen). Pöllöretkien kohdalla luvut vasemmalta oikealle ovat retkien yhteismäärä/yhteispituus/kuuntelukertojen määrä.

Tarkastetut pöntöt ja kolot sekä kuunteluretket

	VP	LP	HP	HiP	VaP	TP	Yhteensä	Pöllöretket
ENO	9+1	2+0	20+0	-	-	3	31+1	3/77/23
ILOMANTSI	6+5	-	11+1	-	0+10	2	17+16	-
JOENSUU	6+0	10+0	5+0	-	0+10	3	21+10	3/21/17
JUUKA	21+4	5+0	89+20	4+0	7+40	30	126+64	9/382/255
KESALAHTI	1+1	0+2	0+7	-	0+20	5	1+29	-
KIIHTELYSVAA.	29+5	8+0	36+0	-	0+10	5	73+15	6/142/62
KITEE	5+0	11+0	30+5	-	0+30	-	46+35	-
KONTIOLAHTI	43+5	36+2	28+10	-	0+23	10	107+40	15/449/177
LIEKSA	6+0	1+0	24+0	0+1	-	4	31+1	10/250/70
LIPERI	8+4	5+2	26+12	-	0+40	27	39+58	1/52/23
NURMES	3+0	-	28+3	-	0+2	-	31+5	1/11/6
OUTOKUMPU	-	-	-	-	-	-	-	-
POLVIJÄRVI	1+3	3+4	3+10	-	0+30	8	7+47	-
PYHASELKÄ	20+0	36+0	10+0	-	-	2	66+0	3/120/43
RÄÄKKYLÄ	12+2	26+4	14+2	2+0	0+15	32	54+23	2/60/26
TOHMAJÄRVI	3+0	-	-	-	-	-	3+0	-
TUUPOVAARA	5+0	-	-	-	-	-	5+0	-
VALTIMO	5+8	1+0	26+20	13+0	2+5	8	47+33	7/171/94
VÄRTSILÄ	-	-	-	-	-	-	-	-
Yhteensä	183+38	144+14	350+90	19+1	9+235	140	705+378	40/1735/796

Kuva 1. Helmipöllön pesinnän ajoittuminen v.1988 viiden päivän jaksoissa. Pylväikkö kuvaa ensimmäisen munan munimisajankohtaa. Tarkkuus + 3 vrk. N=25. Musta= läänin pohjoisosat, ristikko= läänin keskiosat.

pesintöjen alkamisajankohdat (Lehtoranta 1986) on esitetty kuvassa 1. Pesinnän aloitus on selvästi kaksihuippuinen. Valtaosassa pesinnöistä muninta on alkanut huhtikuun 1.-10. päivä. Toinen lähes yhtä suuri huippu on toukokuun 1.-10. päivä aloitetuissa pesinnöissä. Olisiko toukokuun aloitushuipun syynä huhtikuun lopun pesätuhot ja niistä johduneet mahdolliset uusintapesinnät? Viitteitä tähän antavat muutamat Juuassa havaitut tapaukset. Eräällä pöntöllä naaras lähti pöntöstä, jossa oksennuspallojen ja ulosteen alla oli kuusi kylmää munaa. Toisessa tapauksessa pöntössä oli kymmenen munaa, joista kuitenkin kehittyi vain neljä poikasta. Sopii epäillä, että samaan pönttöön on tuhoutuneen pesinnän päälle munittu uudet munat. Yksi myöhäinen aloitus todettiin Kontiolahdella, jossa vanhin poikanen poikueesta lähti pöntöstä vasta 18.7.. Toukokuun korkea aloitushuippu vie koko läänin muninnan aloituksen medianpäivän 21.4. saakka (v.-87 15.4.. v.-86 11.4. ja v.-85 17.4.). Pesinnöistä 49 oli helmipöllön pöntöissä, 1 hiiripöllön pöntössä, 5 viiru/lehtopöllön pöntöissä, 5 luonnonkoloissa, 1 kottaraispöntössä ja 1 telkän pöntössä. Helmipöllölle asetettujen pönttöjen ja sopivien luonnonkolojen asumisprosentiksi tulee 12,5 % (v.-87 15 %). Poikasia rengastettiin 135 (v.-87 248) ja naaraita 28 (64). Kontrolleja saatiin kolmesta naaraasta (3). Juuassa kirjoittaja kontrolloi 3 kv naaraan, joka edellisenä vuonna pesi 5 km luoteeseen olleessa pöntössä. Toinen kontrolli tuli Nurmeksesta, missä pesinyt naaras oli pesäpoikaisena rengastettu Tervolassa vuonna 1984 (350 km luoteeseen). Valtimolla Veikko Korhonen kontrolloi naaraan, joka oli pesivänä rengastettu samasta pöntöstä edellisenä vuonna.

Lehtopöllö: Määrällisesti ja sijainniltaan lehtopöllöjen pesintä oli kopio edellisestä vuodesta. Reviirejä löytyi 15 ja niiltä pesintöjä 10 (v.-87 18/12). Pesimäalueet olivat pysyneet entisinä. Nurmeksen "erakkokin" pesi ja tuotti maailmalle kuusi hyväkuntoista lehtopöllönuorukaista. Pesintätulosta kuvastavat luvut olivat selvästi edellisvuotta parempia (taulukko 2). Vain yksi pesintä tuhoutui munavaiheessa. Poikastuotoksi

aloitettua pesintää kohden tuli 3,78, mikä on lähes kaksinkertainen luku edellisvuoteen verrattuna (1,90). Yhtä pesintää lukuunottamatta kaikki kuoriutuneet poikaset varttuivat rengastusikäisiksi. Kolmimunaisia pesiä oli 3 kpl, viisimunaisia 2 kpl, kuusimunaisia 1 kpl ja seitsemämunaisia 1 kpl. Edellisvuotta parempi pesintätulos näkyi myös rengastusmäärissä. Poikasia rengastettiin 34 (v.-87 22) ja naaraita 1 (7). Naaraita kontrolloitiin 5 (3). Kontrolleista mainittakoon Pyhäselässä vuonna 1984 Kimmo Koskelan pesäpoikaisena rengastettu naaras, joka nyt kontrolloitiin samassa pöntössä pesivänä.

Viirupöllö: Reviirejä löydettiin viimevuotiseen tapaan 51, mutta niiltä todettiin ennätykselliset 36 pesintää (v.-87 51/27). Viirupöllö siis jatkaa menestyksestä lisääntymistään läänistämme. Mahdollisuuden lisääntymiseen ovat luoneet isoja pönttöjä metsiin raahanneet pöllöihmiset.

Esiintymiskuva läänissä on melko tasainen. Itärajan suurista kunnista havaintoja on niukasti, mutta syynä lienee harrastajien vähyys suhteessa laajoihin pinta-aloihin (ks. kartta). Pesintöjen määrä siis lisääntyi, mutta muuten pesintätulos jäi edellisvuotta heikommaksi. Aloitettua pesintää kohden poikastuotto oli 1,90 poikasta (v.-87 2,45) Tuhoutuneita pesintöjä oli 7, mikä on selvästi entistä enemmän (3). Kaikki tuhoutumiset tapahtuivat taas munavaiheessa. Tuhoutumisprosentiksi tulee 19 % (11 %). Tuhoutumisten syyt jäivät pääosin epäselviksi. Valtimolla naaras oli muninut lumiseen luonnonkoloon osittain lumen päälle. Kontiolahdella Kajaanissa 1978 rengastettu naaras ei taaskaan saanut muniaan kuoriutumaan. Painaneeko jo ikä vai mikä lie vialla?

Munamäärät pesinnöissä jakaantuivat seuraavasti: kaksi munaa 4 kpl, kolme munaa 16 kpl ja neljä munaa 2 kpl (v.-87 1-14-6). Pesistä 26 oli pöntöissä, 4 luonnonkoloissa ja 1 aitan vintillä. Viirupöllön pönttöjen asumisprosentiksi tulee 14 % (v.-87 10 %). Juuassa luonnonkolopesintä löydettiin vain noin 130 cm korkeasta kannosta. Enossa kahden pesinnän väli oli vain noin 750 metriä. Pesät sijaitsivat vaaran eri laidoilla.

Ylpeä nuori viirupöllö (Valok. Hannu Eskonen)

Renkaan sai jalkaansa 55 viirupöllönpoikasta. Naaraita rengastettiin 8 ja kontrolloitiin 12 (v.-87 62-10-6). Pääosa kontrolleista oli samalla paikalla ennenkin pesineistä naaraista. Enossa naaras oli siirtynyt n.3 km edellisvuotiselta pesäpaikalta.

Hiiripöllö: Hiiripöllön kohdalla koettiin paras vuosi koko 16 vuotisen tutkimusjakson aikana. Esiintymiskeskus oli Juuassa, mutta pesintöjä oli myös Kontiolahdessa, Lieksassa ja Ilomantsissa. Reviirejä ilmoitettiin 16 ja niiltä 6 pesintää. Pesälöytöjä tehtiin Juuasta kaksi. Toinen pesintä oli helmipöllön pöntössä ja toinen palokärjen kokossa. Tästä pesästä kuudesta poikasta neljä selvisi lentoon. Pöntössä pesineen parin poikastuotosta ei ole tietoa, koska siellä kunnioitettiin pöntön asettaneen maanomistajan tahtoa siitä, että pöntöllä ei käydä. Muut varmistetut pesinnät löydettiin maastopoikasvaiheessa.

Lapinpöllö: Lapinpöllöä tavattiin melko suppealla alueella; Juuassa Pielisen rantamilla ja Kontiolahden pohjoisosissa sekä pari reviiriä Ilomantsissa valtakunnan rajan tuntumassa. Reviirejä kirjattiin 9 ja niiltä 5 varmistettua pesintää (v.-87 13/7). Neljä pesää löydettiin Juuasta ja yksi Kontiolahdelta. Juuan pesissä todettiin 4,4 ja 3 munaa ja Kontiolahdella 2 munaa.

Juuassa pesä löydettiin maasta kuusen juurelta. Kolmesta munasta ehti kuoriutua kaksi poikasta, kun ilmeisesti joku nisäkäs osui pesälle ja vei poikaset mennessään. Maapesintöjä tunnetaan maastamme puolenkymmentä (Helo 1984).

Kontiolahdella hiirihaukan pesässä olleesta kahdesta munasta toinen ehti kuoriutua, kun pesintä jostain syystä keskeytyi. Ehkä naaraalle sattui jokin onnettomuus.

Juuassa onnistui kolme pesintää ja kaikissa niistä kehittyi lentoon kaksi poikasta. Kaksi pesää oli hiirihaukan pesissä ja yksi noin kolme vuotta vanhassa variksen pesässä. Pesä sijaitsi vain noin viiden metrin päässä huvilan nurkasta. Pesintä onnistui vaikka haudonta-ajan lopulla ja pienten poikasten aikana huvilaa laajennettiin niin, että pesäpuu tuli aivan rakennuksen viereen. Rakentajien pöllö antoi touhuta rauhassa, mutta rengastaja sai puussa melkoisen läksytyksen. Pesä rapistui pesinnän aikana pahasti niin, että yli puolet pesästä hävisi. Pienessä variksen pesässä hautova lapinpöllö on melko koominen näky, kun siivet ja pyrstö roikkuvat pesän ulkopuolella.

Yhdellä reviirillä 12.4. kuultiin huuteleva koiras hiirihaukan pesän vieressä. Hiirihaukan todettiin koristelleen pesää 30.4. mutta 7.5. taas lapinpöllökoiras istuskeli aivan pesän vieressä. Pesintää ei kuitenkaan pesässä tapahtunut.

Kuusi poikasta rengastettiin (v.-87 21) ja yksi niistä tapasi myöhemmin kesällä kohtalonsa törmäyksessä tukkirekkaan noin 10 km kaakkoon rengstuspaikasta.

Huuhkaja: Huuhkajamäärät pysyivät entisellä tasolla. Kuusi reviiriä todettiin ja niiltä varmistui kaksi pesintää (v.-87 6/1). Kumpikin pesintä todettiin Valtimolla. Molemmissa pesissä oli kaksi poikasta, mutta toisen pesän toinen poikanen ei selvinnyt lentoon. Kaikki poikaset rengastettiin.

Reviirilöydöt tulivat Juuasta (2), Kontiolahdesta ja Lieksasta. Kontiolahden ja Lieksan havainnot ovat ääntelyhavainnoja ja Juuassa ääntelyhavaintojen lisäksi löydettiin molemmilta reviireiltä kuovitut pesäkuopat.

Huuhkajareviirien kartoittamiseksi tulisi lisätä auringonlaskun ja -nousun aikoihin tehtäviä kuunteluretkiä. Samalla saattaisivat lisäantia myös varpuspöllöhavainnot.

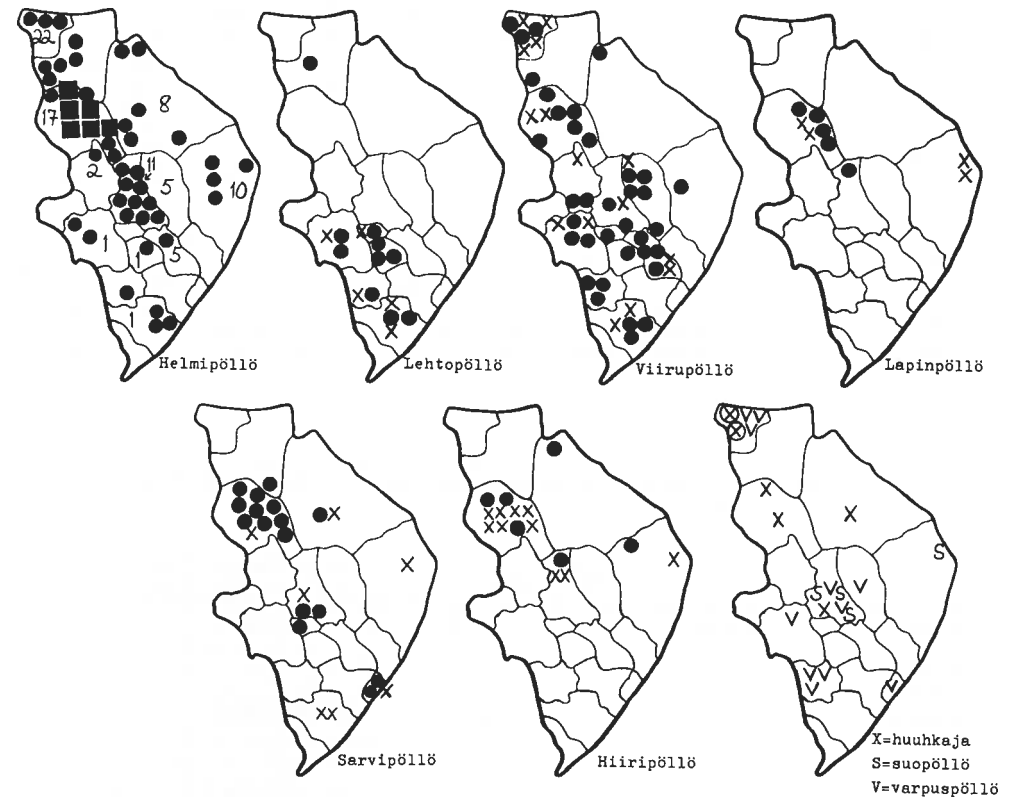
Varpuspöllö: Pienimmän pöllömmme havainnot pysyivät niukkoina, vaikka pientä lisäystä havaintomäärään tulikin. Ääntelyreviirejä löytyi 11, mutta ei taaskaan yhtään pesälöytöä (v.-87 5/0).

Havaintokuntia olivat Eno, Kontiolahti (2), Liperi, Rääkkylä (3), Valtimo (3) ja Värtsilä.

Suopöllö: Lyhyesti on kerrottavissa myöskin suopöllön esiintyminen. Vain neljä reviiriä ilmoitettiin ilman pesälöytöjä (v.-87 8/3). Tämä oli ensimmäisen kerran 16 vuoden jaksolla kun läänissä jäätiin ilman pesälöytöjä.

Reviirit olivat Ilomantsissa ja Kontiolahdella (3). Outoa oli, että esim. Juuan hyviltä myyräalueilta ei suopöllöjä tavattu ollenkaan.

Sarvipöllö: Eteläosien heikosta myyrätilanteesta johtuen sarvipöllöjen määrä jäi selvästi edellisvuotta vähäisemmäksi. Reviirejä havaittiin 23 ja niiltä varmistettiin 16 pesintää (v.-87 79/69).

Kartta 1. Eri pöllölajien pesinnän alueellinen jakaantuminen Pohjois-Karjalassa v.1988. Merkkien selitykset: Helmipöllö: ● = pesät (■ = 5 pesää) ja luvut = ääntelyreviirien lukumäärä kunnassa.

Lehto-, viiru-, lapin-, sarvi-, ja hiiripöllö: ● = pesä ja X = reviiri.

Huuhkaja (X), suopöllö (S) ja varpuspöllö (V): kirjain = reviiri ja ympäröity kirjain = pesä.

Taulukko 3. Pöllöjen pesintä Pohjois-Karjalassa v.1988. Luvut vasemmalta oikealle ovat havaittujen reviirien yhteismäärä/ varmojen pesintöiden määrä. Suluissa pelkiksi tapaamisiksi tulkittujen havaintojen määrä.

	Huuh- kaja	Hiiri- pöllö	Varpus- pöllö	Lehto- pöllö	Lapin- pöllö	Viiru- pöllö	Sarvi- pöllö	Suo- pöllö	Helmi- pöllö	Kunta yht.
ENO	-	-	1/0	-	-	6/5	-	-	5/0	12/5
ILO	-	2/1	-	-	2/0	1/1	1/0	1/0	14/4	21/6
JOE	-	-	-	2/1	-	1/1	1/1	-	-	4/3
JUU	2/0	10/3	-	-	6/4	8/6	10/9	-	51/34	87/56
KES	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
KII	-	-	-	-	-	6/4	-	-	6/1	12/5
KIT	-	-	-	4/2	-	5/3	2/0	-	4/3	15/8
KON	1/0	3/1	2/0	-	1/1	3/2	3/2	3/0	21/10	37/16
LIE	1/0	1/1	-	-	-	1/1	2/1	-	14/6	19/9
LIP	-	-	1/0	3/2	-	5/3	-	-	3/2	12/7
NUR	-	-	-	1/1	-	1/1	1/1	-	5/5	8/8
OUT	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
POL	-	-	-	-	-	3/2	-	-	3/1	6/3
PYH	-	-	-	3/3	-	1/1	-	-	2/1	6/5
RÄÄ	-	-	3/0	2/1	-	3/3	-	-	1/1	9/5
TOH	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
TUU	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
VAL	2/2	-	3/0	-	-	7/3	-	-	25/3	37/8
VÄR	-	-	1/0	-	-	-	3/2	-	-	4/2
Yht.	6/2	16/6	11/0	15/10	9/5	51/36	23/16	4/0	154/71	289/146

Taulukko 4. Pöllörengastukset Pohjois-Karjalassa v.1988. Luvut vasemmalta oikealle: poikasrengastukset + naarasrengastukset + naaraskontrollit.

Rengastaja	Huuh- kaja	Hiiri- pöllö	Varpus- pöllö	Lehto- pöllö	Lapin- pöllö	Viiru- pöllö	Sarvi- pöllö	Suo- pöllö	Helmi- pöllö
Halonen Jari		4+0+0					4+0+0		5+1+0
Korhonen Veikko	4+0+0								5+0+1
Koskela Kimm				7+0+3		8+2+2	1+0+0		14+5+0
Lappi Esko									0+1+0
Lehtoranta Hannu				6+0+0	6+0+0	9+0+2	18+0+0		65+13+2
Lehtoranta Jouni						6+0+0			18+0+0
Miettinen Juha				17+1+2		25+5+8			24+7+0
Puse Veli				4+0+0		3+0+0			4+1+0
Tanskanen Ari		4+0+0				4+1+0	2+0+0		
Yhteensä	4+0+0	8+0+0	-	34+1+5	6+0+0	55+8+12	25+0+0	-	135+28+3

Lajia esiintyi pääpiirteissään samoilla alueilla kuin helmipöllöäkin. Selvä esiintymiskeskus oli muiden myyräpesialistien tapaan Juuassa. Pesiiä löydettiin pääasiassa maastopoikasten avulla kuusi, joista kolme oli variksen ja kolme harakan pesissä. Juuan yhdeksästä pesinnästä kuusi oli kirkonkylän ja kolme viereisellä atlasruudulla. Edellisvuoden 9 parin Vuokon atlasruutu oli nyt aivan tyhjä. Poikastuotto oli hieman edellisvuotta parempi. Poikasia rengastettiin 25 (v.-87 62).

Lopuksi

Tämän jutun ilmestyessä uusi pöllövuosi on täydessä käynnissä. Odotukset ovat korkealla ainakin läänin pohjoisimmissa kunnissa. Myyriä tuntuu olevan ja niitä pyydystämään on helmikuun lopulla ilmaantunut ainakin lapinpöllöjä. Leudosta talvesta johtuen pöllöjen ääntelykin on alkanut normaalia aikaisemmin. Muuallakin läänin pöllöennusteen tekeminen on vaikeampaa. Keskiöistä voi löytyä hyviäkin alueita, mutta eteläosissa lääniä jatkunee heikokko pöllötilanne. Etsikää, liikkukaa, tehkää tarkkoja muistiinpanoja ja lähettäkää havaintonne ajoissa petolintuvastaavalle, jonka osoite jälleen kerran muuttuu (17.6 alkaen).

Kirjoittajan osoite: Eevalantie 6 D 14
83900 Juuka puh. 976/72030

KIRJALLISUUS

HELO, P.1984: Yön linnut.- Kajaani
LEHTORANTA, H.1986: Pöllöjen pesintä Pohjois-Karjalassa 1985.-Siipirikko 13: 18-26.
LEHTORANTA, H.1988: Pöllöjen pesintä Pohjois-Karjalassa 1987.-Siipirikko 15: 13-23.

ARK-LISTA REMONTTIIN - UUSI HARVINAISUUSKATSAUS SYNTYI

Aluerariteettikomitea kulutti vuodenvaihteen tienoilla penkkiä ja tuli siihen tulokseen, että olisi aika saattaa ARK-lajilista pääpiirteissään yhdenmukaiseksi muiden suomalaisten ARK:iden vastaavien listojen kanssa. Lajilistan uudistuksessa on oleellista myös aikaisemmasta selvästi poikkeavan harvinaisuuskatsauksen luominen. Uudistuksen johtotähtenä on sekä ARK:n, että havannoitsijoiden työn väheneminen, sillä tarkastettavien lomakkeiden määrä vähenee selvästi - vaikka ilmoitettavien havaintojen määrä lisääntyy. Toisin sanoen, tuntiessaan vilpittömästi iloa harvinaisuuden löytämisestä lintuharrastaja voi samalla onnitella itseään lomakkeen täytön säästymisestä. Uusi lajilista sisältää paitsi entiseen tapaan tarkastettavia lajeja, myös sellaisia lajeja, joista tehdään ilmoitus ARK:lle, mutta joista lajikuvausta ei tarvitse tehdä. Kaikki havainnot ilmoitetaan ARK:lle edelleen rariteettilomakkeella arkistoinnista huolehtivan ARK:n jäsenen "viihtyvyyden" säilyttämiseksi. Sehän ei olisi yhtään mukavaa, jos tyylikkaiden ARK-lomakkeiden sekaan alkaisi ilmestyä vaihtelevan kokoisia ruttuisia paperinpaloja... Lajit, joista edelleen vaaditaan lajikuvaus, ovat 1) vaikeasti määritettäviä, 2) valtakunnallisesti harvinaisia, 3) sisämaassa satunnaisia, tai 4) muuten mielenkiintoisia (harvalukuisia). Haittapuolena uudistuksessa on havaintojen keruun muuttuminen, (mikä on tapahtunut 80-luvulla liiankin usein?), mutta ARK:n mielestä "sotku" on perusteltua.

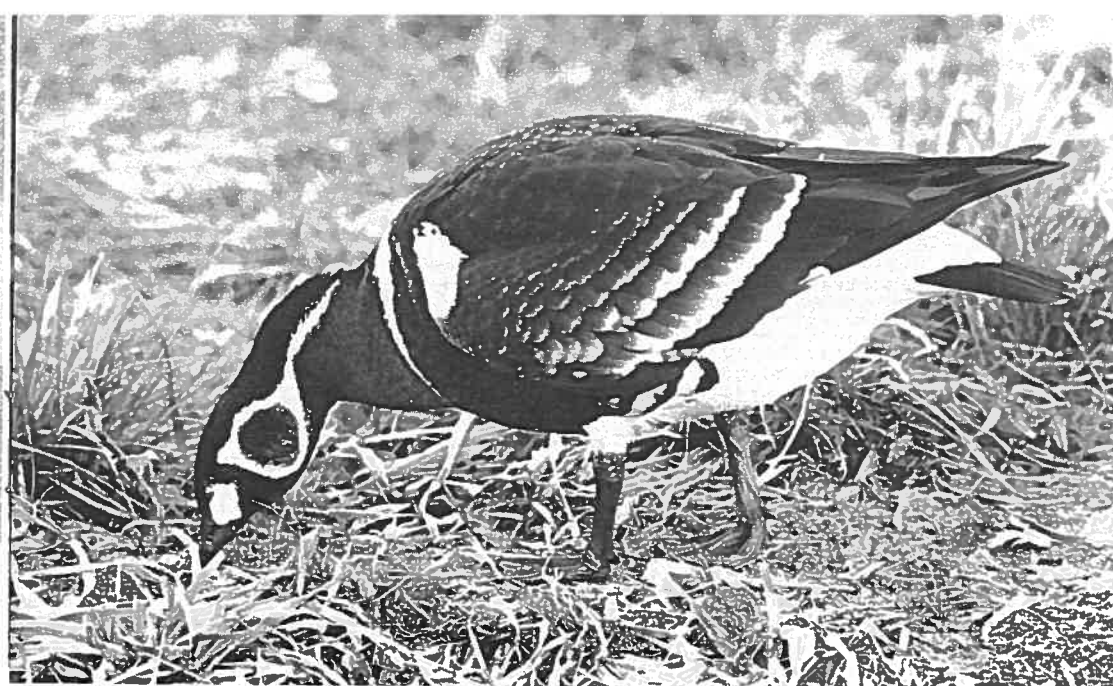
Minusta ei lajikuvausta tarvitse tehdä. Kuvassa vanha merikihu (Valok. Hannu Eskonen)

Seuraavassa uudistetussa lajilistassa plussalla (+) merkityistä lajeista täytetään lomake entiseen tapaan kokonaan, ilman plussaa olevista lajeista jätetään lajinmääritykseen liittyvät kohdat täyttämättä, mutta päivämäärä yms tiedot ilmoitetaan täydellisinä. Lajilista on voimassa vuoden 1989 alusta alkaen.

+Jääkuikka	+Kiiruna	Turkinkyhky
+Jääkuikkalaji	+Viiriäinen	+Tunturipöllö
+Pikku-uikku	Peltopyy	+Kuningaskalastaja
Merimetso	+Keräkurmitsa	+Sininärhi
Harmaahaikara	+Heinäkurppa	Harjalintu
Kattohaikara	Mustapyrstökuiri	Harmaapäätikka
+Mustahaikara	+Rantakurvi	+Valkoselkätikka
+Harmaasorsa	+Merisirri	+Kangaskiuru
+Allihaahka (vain	+Tunturikihu	Tunturikiuru
♀ tarkastetaan)	+Merikihu (vain ei	+Sepelrastas
+Haahka (vain ♀	jp:t tarkistetaan)	+Mustaleppälintu
tarkastetaan)	+Leveäpyrstökihu	+Kirjokerttu
+Ristisorsa	(ks. edellinen)	Kirjosiipiuunilintu
+Merihanhi	+Merilokki	(vain pyydystetyt,
+Kiljuhanhi	+Iso lokki	muut RK:lle)
Kanadanhanhi	+Iso-/gröönlannin-	Hippiäisuunilintu
Kyhmyjoutsen	lokki	(ks. edellinen)
+Maakotka	+Pikkukajava	Idänuunilintu
+Kilju-/pikku-	+Mustatiira (vain ei	Lapinuunilintu
kiljukotka	jp:t tarkistetaan)	Pikkusiippo
+Haarahaukka	+Lapintiira	+Luotokirvinen
+Merikotka	+Pikkutiira	+Vuorihemppo
+Aro-/niittysuo-	+Ruokki	+Keltahemppo
haukka	+Etelänkiisla	Nokkavarpunen
+Muuttohaukka	+Ruokki/Kiisla	+Pikkusirkku
Kotka sp	+Riskilä	
Muutto- /tunturi-	Uuttukyyhky	
haukka	Turturikyyhky	

ARK toivottaa lintuharrastajille harvinaisuuspitoista vuoden jatkoa ja jää odottelemaan entistä paksumpaa palautettujen lomakkeiden pinoa.

ARK:n puolesta... Mauri Leivo

Minäkö ARK-laji? No en, olen RK-laji, punakaulahanhi (Valok. Hannu Eskonen)

YÖLAULAJAT 1988 POHJOIS-KARJALASSA

Markku Halonen

Erityisen lämmin toukokuun loppu lennätti Karjalan kunnalle kouralisen eteläisiä/kaakkoisia raksuttajia, eikä muutenkaan millään yökkösellä tuntunut menevän huonosti. Heinähelle säät yölaulaja aikaan toukokuulta lähtien olivat todella tervetulleita ja mikäpä siinä oli hikisen päivän jälkeen lähteä yöhön vilvottelemaan. Loppujen lopuksi havannoijat taisivat vaipua jo syksyllä talvihorrokseen ja jättää havaintonsa laatikkoon homehtumaan. Olisi ollut varaa parempaan, vain 9 lomaketta tippui. Seuraavana havannoijien nimet, lomakkeen palttaneiden nimet alleviivattu.

Juuan lintuharrastajat; Hannu ja Aila Lehtoranta, sekä Jari ja Henna Halonen, Markku Halonen, Petri Hottola, Heikki Holmström (HH), Lauri Karttunen, Harri Kontkanen (HK), Matti Kapanen, Esa Laaninen, Mauri Leivo (ML), Ari Tanskanen, Juha Miettinen (JM), Marko Ojala, Esko Lappi ja Matti Riikonen, Ari Parviainen (AP), Jouni Pursiainen, Hannu Eskonen, Veikko Makkonen, Vesa Jouhki, Jukka Ratilainen, Kauko Rouhiainen, sekä Liperin ruisrääkkämiehet Urpo Kontkanen, Jaakko Markkanen ja Esko Pulkkinen. Suullisia tietoja antoivat Alpo Parkkonen ja Kari Koskela (KK).

Seuraavana lyhyet tarinat mielenkiintoisimmista lajeista.

Kaulushaikarat löytyivät osittain tutuista paikoista. 14.5. kuului botte jo kolmessa paikassa ML:n toimesta; Out Laikan- ja Sätöslahdella, sekä Kit Muljulassa. Joensuussakin torvet soivat kolmessa paikassa; Höylas, Ukonlahti ja Putkosenlahti (JM,AP). Myös Rää Hautalammella puhalteli 28-29.5. yksi uuhka (AP). Liejukanojakin tupsahti mukavasti: 27-30.5. Vär Sääperi (HH), 12.5. Rää Jouhtenuslampi (AP,HK), sekä 14.5. Lip Härkinlammella (ML), kussakin paikassa yksi huutava. Suurin luhtahuitti kertymä oli 3.6. Vär Sääperillä, jossa 4 Ä (AP). Muutenkin huitit näyttivät mieltyneen eteläisiin kuntiin, esim. Kiteen kolmella lintujärvellä kussakin huittaili kaksi piiskaajaa (HK,AP). Yllättävä esiintyminen oli viitasirkkalinnulla; peräti 9 raksuttajaa, joista 5 Joen kaupungissa (AP,ym). Muut raksuttajat löytyivät 11.6. Pyh Niittylahdesta (AP), Toh Säkänimestä (KK), Rää Rasialosta (KK), sekä 3-4.7. Rää Oravilahdelta (HK,ym). Ainoat rytikerttuset lymyilivät Joensuun ruoikoissa. Laji taitaakin olla vaikeiden havaittava yölaulaja, senhän ruokokerttusemainen laulu tuppaa hukkumaan ruokokerttusten laulun alle ja laji onkin haettava päiväsaikaan ruoikoista. Kuitenkin rydäri lienee P-K:ssa aika tavallinen. Ainokaiset rastaskerttuset lymyilivät Joe Höylasilla ja 15-18.6. Rää Hautalammella (KK). Uusi yökköskesä on nyt edessä eli nyt on korkea aika mennä parturiin leikkuuttamaan liiat metrit tukasta ja samalla karvat korvista, niin kuuluu ja näkyy sitten paremmin.

Taulukko 1. Yölaulajien yhteismäärät lajeittain ja kunnitain Pohjois-Karjalassa 1988 (yhteismäärä 1988/1987).

	Bste	Ccre	Ppor	Gchl	Llus	Lflu	Lnae	Aris	Adum	Asci
ENO		1			1				4	
JOENSUU	3	1	2		39	5	12	7	42	5
JUUKA					5		4		1	
KESÄLAHTI			1		2				2	
KIIHTELYSVAARA					1				1	
KITEE	1	1	8		5		3		3	
KONTIOLAHTI		1	1				4	3	6	
LIEKSA		1	3		13		7	3	13	
LIPERI		4	4	1	13		4		8	
OUTOKUMPU	2								1	
PYHÄSELKÄ		2			1	1	3		2	
RÄÄKKYLÄ	1		2	1	23	2	9	4	30	
TOHMAJÄRVI		2			1	1	3	6	7	
VÄRTSILÄ			5	1	5		9	1	21	
	7/3	13/12	26/24	3/0	109/150	9/6	58/46	24/29	141/160	5/7

HAASTE

Pongauksen SM-kisa Kuusamossa 17.-18.6.1989 (6. kansallinen ja 4. kansainvälinen pongauskilpailu)

Kilpailuaja:
Aloitus 17.6. kello 11.00-13.00. Kesto yksi vuorokausi (24 tuntia).

Kokoontumiset:
Ilmoittautuminen 17.6. kello 10.00-11.00 Iivaaran lomakeskuksessa (kuumat vihjeet, säännöt, lehdistö, ryhmäkuva).
Tulosten purku 18.6. kello 15.00 Iivaaran lomakeskuksessa (sauna osanottajille kello 13.00-15.00).

Ennakoilmoittautuminen:
12.6. mennessä joko Hannu Hautalalle (Kiestingintie 12, 93600 Kuusamo, puh. 989-11056) tai Heikki Seppäälle (Ruijantie 2-4 I 30, 93600 Kuusamo, puh. 989-3501).

Kilpailusäännöt entiset ("Kuusamon hengessä").

Viime vuoden kilpailusta on kerrottu Lintumiehen ja Aurolan nuomeroissa 4/88.

LYL on lahjoittanut kilpailun kiertopalkinnoksi upean kotkaveistoksen; omakseen joukkue saa sen kolmella kiinnityksellä. Ensimmäisen kiinnityksen siihen ottivat Kuusamon Nuoret viime vuoden voitollaan.

Pongokisan kaikki toiminnot on keskitetty Iivaaran Lomakeskuksen, jonne osanottajilla on mahdollisuus majoittua harjoittelua silmälläpitäen jo ennen kisan alkamista (majoituksesta voi tiedustella lähemmin lomakeskuksesta, puh. 989-82191).

Iivaaran Lomakeskus sijaitsee Etelä-Kuusamossa, noin 26 kilometrin päässä kirkonkylästä. Perheretkelyynkin kohteeksi hyvin soveltuva lomakeskus on rauhallisella paikalla kahden kirkasvetisen järven välisellä kannaksella. Läheisyydessä kohoaa kaksi komeaa taigametsän peittämää vaaraa; 469 metrin korkuinen Iivaara ja heti sen vieressä matalampi Penikkavaara. Vaara-alueella on paitsi mielenkiintoinen linnusto, myös hienoja luonnonnähtävyyksiä; mm. lehtojensuojeluohjelmaan kuuluvia kohteita. Vaarojen laelta avautuvat laajat näkymät yli eteläisen Kuusamon.

Haastajat:
Kuusamon Nuoret
- Jukka Matero, Jyrki Mäkelä, Pekka Lehtinen, Heikki Ketola -

Motto:
"Kisa kovenee. Lepsutteilualla kärkiiloille ei yllätä"

KUUSAMON LINTUMIEHET

Heikki Seppänen

Ruijantie

93600 KUUSAMO

TARJOUS 20.8.1988

Tarjoamme pongauskilpailujanne varten 17.-18. kesäkuuta 1989

seuraavaa:

IIVAARAN LOMAKESKUS

Keijo Lahti

93999 KUUSAMO

989-82191

MAJOITTUMINEN

RUOKAILUT

- ▣ Kahdenhengen hotellihuoneissa 112.00/vrk/henk.
- ▣ Yhdenhengen " " 172.00/vrk/henk.
- ▣ Mökkeissä 4 - 6 henk. -30 % norm.hinnoista
- 4 h maja 280.00/mökki/vrk
- 6 h maja 350.00/mökki/vrk

- ▣ Aamiainen: Sisältyy hotellihuoneen hintaan
- Mökkeissä majoittuvilta 25.00/henk.
- ▣ Lounas/Päivällinen 50.00/henk.
- Seisovastapöydästä
- Salaatteja, leikkeitä, leipää, voita
- Lämmin ruoka
- Jälkiruoka
- Kahvi
- Maito, kotikalja, jäävesi
- ▣ Retkievät 25.00/henk.
- voileipiä, mehua, kahvia/teetä, hedelmiä
- ▣ Kahvi & kahvileipä 12.00/henk.

	Sivu/N:o
Halonen Markku, Kontkanen Harri, Pursiainen Jouni. Syysmuutto 1987 Pohjois-Karjalassa.....	67/3
Halonen Markku. Yölaulajat 1987.....	24/1
Kontkanen Harri, Leivo Mauri, Pursiainen Jouni. Kevätmuutto 1987 Pohjois-Karjalassa.....	35/2
Latja Ari, Miettinen Juha. Höytiäisen kanavan lintuasema 1987	3/1
Lehtoranta Hannu. Loppukiri lintuatlakseen.....	62/2
Lehtoranta Hannu. Pohjois-Karjalan päiväpetolinnut 1987.....	56/2
Lehtoranta Hannu. Pöllöjen pesintä Pohjois-Karjalassa 1987...	13/1
Leivo Mauri. Polvijärven Nisäjärven linnusto.....	119/4
Leivo Mauri. Tohmajärven Peijonniemenlahden pesimälinnusto...	87/3
Miettinen Juha. Kesähavainnot 1987 Pohjois-Karjalassa.....	48/2
Ojala Marko, Tiussa Jouko. Talvilinnut 1987/88 Pohjois-Karjalassa.....	99/4
Parviainen Ari. Rariteetit 1987 Pohjois-Karjalassa.....	110/4
Sekalaisia	
Kurkivuosi alkaa.....	63/2
Ilmoituksia.....	96/3
Ilmoituksia.....	128/4
Lintulehtipaketti.....	126/4
PKLTY r.y. tiedottaa.....	29/1
PKLYY:n toimintasuunnitelma ja talousarvio vuodelle 1989.....	127/4
Tiedonantoja.....	26/1
Vol 1987	32/1